

אור הפרשה

י"ל ע"י מוסדות אור דוד בראשות הרה"ג דניאל זר שליט"א

ז' אלול תשפ"ב • גליון 226 • פרשת שופטים

זמני שבת קודש

רבונו תם	מוצאי שבת	הדלקת נרות	
20:19	19:41	18:42	תל אביב
20:23	19:43	18:40	ירושלים
20:19	19:40	18:42	חיפה

שבת שלום ומבורך!

העלון טעון גניזה

הרה"ג דניאל זר שליט"א
ראש הישיבה המוסדות

חודש אלול

כמה צריך לנצל כל רגע קטן בחודש אלול בגלל קדושתו העצומה

אמונת חכמים

היה זה תחת אחד השיחים, בשעת מנוחת הדעת, עת אחד ממקורביו של הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', ביקש לשוחח עמו בנעימות. הוא פתח את השיחה בשאלה מעניינת, בהזכירו כי זקני - רבי יעקב רוזנהיים זצ"ל - ששימש כנשיא 'אגודת ישראל', הוכתר בכתב הכתרה מיוחד בתואר נכבד, נדיר וייחודי: 'מורינו', וגדולי אותו דור סמכו עליו את ידם וחתמו על כתב הכתרה זה - ה'חפץ חיים' זצ"ל ורבי חיים עוזר גורודז'ינסקי זצ"ל.

'מה טעם ראו גדולי עולם לקרוא לו בתואר כה מכובד כמו 'מורינו'? מה הביא אותם לעטרו בתואר כה נכבד ונדיר?!' - שאל התלמיד את ראש הישיבה, שהשיב לו בחביבות: 'אגלה לך סוד. רבי יעקב רוזנהיים היה יהודי נבון, חכם, פיקח, משכיל מאוד. הוא הצליח בכל אשר עשה, התברך בכישורים רבים וגם קשרים לא חסרו לו. אך כל זאת - עד שקיבל הוראה מגדולי ישראל. מהרגע שקיבל הוראה - ביטל לחלוטין את דעתו, ויישם את ההוראות שקיבל בדייקנות נמרצת!

על כך, ורק על כך - הוא זכה בתואר 'מורינו'. זו הגדלות הגדולה ביותר של אדם, שלמרות שהוא חכם ונבון ומבין - הוא מתבטל להוראות המתקבלות מרבותיו ומאוריו, הוא כפוף לחלוטין להנחיות אותן הוא מקבל מגבוה! כי המתבונן מהצד, יכול לחשוב שהביטול לגדולי ישראל, ההסכמה מראש לכל הוראה שנקבל - הן פחיתות כבוד, אולי לא מעשה נבון. אך האמת הפוכה בתכלית: פסגת החכמה ושיא הפיקחות - הם להיות צייתן, להקשיב להוראות, להאמין במה שאומרים לנו ולקיים. רק כך ניתן לנהל את החיים, רק כך ניתן להגיע להישגים בסייעתא דשמיא!

מצאים אנו בחודש הרחמים והסליחות, חודש אלול. הרי עומדים אנו לפני ימים נוראים ימים לא פשוטים, בדורות קדומים כשהיו שומעים את המילה "אלול" היו מורידים כנחל דמעות, והיו צדיקים שהיו מתעלפים. היו מקומות שנשמעו מעזרת הנשים צעקות "מים" "מים", עד כדי כך. בני הישיבות הקדושים, כשמגיע חודש אלול עובר זרם חשמל בגוף, אף על פי שלומדים תורה כל השנה כולה, אבל יודעים: יום הדין בא, ואין משוא פנים לפניו ית'.

עומדים לפני יום איום ונורא, שבו נגזר על כל באי עולם: מי במים ומי באש, מי בסקילה ומי בחניקה, מי ינוח ומי ינוע, מי יעני ומי יעשיר, מי בקיצו ומי שלא בקיצו. כל ענייני האדם, על אבותינו ועלינו, קרובינו, וידידנו, לשנה שלמה עשרים וארבע שעות ביממה, נגזרים בימים אלו.

וצדיקים קדושי עליון היו אומרים סליחות בכיות נוראות, מורידים כנחל דמעות. ואם אלו עמודי עולם ככה פוחדים מיום הדין, מה נענה אנו. כמה צריכים לפחד מיום הדין. יש שבאים לראש השנה רק לתפוח בדבש וזהו.

כמה אנשים היו שנה שעברה ואינם נמצאים השנה? כמה פצועים קשה? כמה נכים?! אם היה חושב בשנה שעברה בחודש אלול שיקרה לו משהו קטן, איזה סליחות היה אומר! איזה דמעות היה מוריד! לא היה זז מבית המדרש!!

אבל אדם חושב לעצמו, עברתי שנה ועוד שנה גם את זה אני אעבור. טעות נוראה! "אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה ליבו יפול ברעה!" אדם צריך לפחד. והאמת היא, שמי שפוחד אינו צריך לפחד, ומי שאינו מפחד הוא צריך לפחד. כי מי שפוחד מכניע את ליבו, עושה תשובה, מקבל קבלות, אומר סליחות ומתכפר לו. אבל כשאדם לא פוחד והוא יושב שאנו, אוי לו.

וגם עכשיו, איננו יודעים עדיין לשנה זו, שנגזר עלינו חיים טובים, ה' יזכנו, איננו יכולים לדעת עדיין. רק כשיגיע ראש השנה הבעל"ט נדע כי נגזרו אשתקד לחיים. ואם אנחנו צריכים לפחד מיום הדין של שנה שעברה, עוד לא יודעים מה יהיה אתנו, אז כמה צריכים להתחזק ולהתעורר לקראת ימים הנוראים לקראת השנה הבאה, כמה צריכים להתחזק בסליחות, בתשובה, בקבלות!

האדמו"ר הק' בעל השפע חיים מצאנו זצוק"ל היה

צדיק יסוד עולם ובקי בכל חדרי תורה. והוא כותב, שיש בידו מכתב מזקנו הגה"ק הבני יששכר מדינוב זיע"א, שכתב בחודש אלול, ורואים שהמכתב כתוב מילה אחת למעלה ומילה אחת למטה, לא מסודר. והוא מתנצל שם לנמען וכותב לו סליחה על שאני כותב לא ברור, כי ידי מרתתין ורועדים מאימת הדין! היה לו קשה להחזיק הקולמוס ישר, מרוב פחד! והוא היה האדם הגדול בענקים! אלא שכמה שהאדם יותר גדול כך פחדו יותר גדול, כי הוא יותר מכיר את גדלות ה'. ואם קדושי עליון כ"כ רעדו מיום הדין, איך אפשר לעבור את אלול בלי לרוץ לבית כנסת, לומר סליחות, לערוך חשבון נפש, לעשות אוברול כללי: איך התפילין, השבת, התפילה שלי? איך הבין אדם לחברו, איך הבין אדם למקום?! אם אדם לא יפשפש במעשיו, איך יכול לבוא ליום הדין? כשאדם יש לו משפט על ענייני ממון, הוא לוקח סיגורים הכי טובים שיכול, עורכי דין מיוחדים. וכשמדובר על שאלת חיים, מי יחיה ומי ימות כו', כמה צריך להתחזק לקחת סנגורים טובים של תשובה ומעשים טובים, של הכנעה וקבלה על העתיד לפני הבורא כל העולמים.

והקב"ה הוא שופט בצדק, אין לפניו לא משוא פנים ולא וותרנות: כל האומר הקב"ה וותרן יותרו חייו! רק תשובה מתקבלת למעלה, "ומודה ועוזב ירוחם". לא די שמודה בעבירות אלא שצריך לעזוב אותם. ואומר לפני הבורא עולם: רבוש"ע חטאתי עויתי אבל אני מתחיל חיים חדשים, אני עושה תשובה.

הבן איש חי כותב במכתב למישהו: אני כותב לך את זה בחודש אלול, ובשבילי כל דקה בחודש אלול כמו חודש שלם בכל השנה! אלול זה חודש שצריך לנצל בו כל רגע וכל דקה! כמה קרבת אלוקים יש בחודש זה! הגה"ק מסוכטשוב היה אומר: על יום השבת כתיב והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו. חודש תשרי הוא החודש השביעי, אלול הוא איפוא החודש של ההכנה לחודש השביעי. חודש תשרי הוא כבר המלחמה, חודש אלול הוא הקרבה למלחמה, בלי להתכונן למלחמה איך אפשר לבוא למלחמה בלי הכנה?!

שבת שלום!

מתוך דרשתו השבועית של הרה"ג דניאל זר שליט"א
המתקיימת בכל יום רביעי בשעה 22:00 בישיבת אור דוד

ההקדשה השבועית

חיים הם אמת להקדיש
אלפי נפשות לאור הפרשה
להצלחתם אז לעין קדושתם
התקשרו עכשיו: 05-04-205-01-01

לימינו
ידן חיה בת הדס
יוסי בן הלן
צורי בן רחל
דייזה בת חוה

לישיק
בנימין בן חסיה
אלדד בן חוה
ססיר בת עליזה
ליקר בת עליזה

לחוללת
אסף בן חיה
רושין בן דיה
אלעד בן ענה
אלדד בן ירדנה

לפילי נשמת
שלמה בן ג'ון
סילית בת חנה
חן בן חיה
שמעון בן ילנדה
יואב בן חנה

סיפור לשבת

הרב צבי נקר

מעשר מהזמן

בישיבה, בינתיים אני יודע רק חומש (הוא חשש להגיד עם רש"י), אולי תסכים ללמוד איתי?"

הוא נע בין השולחנות, והבחורים שהיו שקועים בלימודם ובבניית עולמם התורני, לא יכלו להיענות לבקשתו. חלילה, הם לא פגעו בו, הם היו עדינים, והבינו את רצונו ושאפותיו, אבל הם הרגישו שהם לא מסוגלים להיעתר לבקשתו.

עזריאל חש מועקה כבדה שהקשתה על נשימתו. הוא לא הבין מדוע הבחורים מסרבים ללמוד איתו. בקצרה בית המדרש הבחין בשני תלמידים כמעט מתקוטטים ביניהם, לומדים בריתחא דאורייתא. קנאה להסת איימה לכלות את ריאותיו של עזריאל, והוא חשש מאוד להתקרב לשני הצורבים הללו, שהיו שקועים עד צווארם באוהלה של תורה.

"אבל נותרו רק הם" הרהר, "אולי אחד מהם יסכים ללמוד איתי..." "אני עזריאל מנסבך..." השניים השתתקו. "אתה עזריאל? ברוך השם. קראנו הבוקר את השלט שלך כי הגענו רק היום בבוקר לישיבה, ובאמת תכננו לשוחח איתך. אנו נשמח ללמוד איתך ונתחיל בחומש עם רש"י והשמים הם הגבול."

"שמי יוסף", אמר האחד, "ושמי מנחם" נענה חברו. "ברוך הבא עזריאל, לבנו ושכלנו מוקדשים לך באהבה רבה."

מנחם ויוסף שכבר אז היו משכמם ומעלה מונחים ושקועים בלימוד התורה, מצאו זמן ללמוד ולהדריך את עזריאל, שאט אט התעלה על עצמו ועשה חיל בתלמודו.

עזריאל כיום, הוא גביר אדיר שעסקיו חובקים עולם וידו נדיבה וטובה, ולזכותו רשומים מפעלי תורה עצומים ואחזקת תורה עד לאין חקה. לא מכבר הוא הכניס ספר תורה לאחת הישיבות הקדושות בישראל, ונשא דברים. נציין כאן במשיכת קולמוס, כי הגביר האדיר ר' עזריאל מנסבך איננו איש דברים ולא נושא נאומים, אשר על כן רבים וטובים נדרכו לשמוע את דבריו.

במילים קצרות הוא תיאר את מסכת חייו הנוראה בימי השואה, עד להגעתו לישיבה, לימודיו שם ועסקיו. וכך סיים את דרשתו: "רצייתי לספר לכם יקירי, רבנים, אברכים ובני תורה, כי מזה 70 שנה שאני עוקב אחרי השניים שמסרו נפשם עבור היתום שבקושי ידע חומש עם רש"י. שניהם כיום שני גדולי תורה, מרביצי תורה לאלפים, ואני רוצה לחזק אתכם אחיי האהובים באהבת איש את אחיו, בהשפעה עד אין קץ של אהבת חינום לזולת. איש לרעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק. שנדע ונפנים כי מי שמוכן לעזור לזולתו ולחזקו בלימוד, זוכה לסייעתא דשמיא מופלאה, שתוביל אותו לגדלות בתורה, ואני עד נאמן לכך". (מרוך הגר"ש שקופ זצוק"ל כתב, שעל כל יהודי לעשר את זמנו למען הזולת וללמדו תורה. זה לא הפסד, זה רווח נקי) מאת הסופר קובי לוי.

יהודי אוכל באצילות, ללא רעבתנות. הוא ידע, כן הוא ידע, אבל שלעולם לא תתנסו ולא תחוו רעב שכזה. תוך דקותיים הוא בלע את המזון ונגרע

ראש הישיבה הרב שפיגל, ליטף את לחייו של הנער ואמר "יקירי, בני האהוב, צר לי אך כאן בישיבתנו לומדים בחורים קצת יותר גדולים ממך. זו לא ישיבה מתאימה עבורך. אם תרצה, אשלח אותך לישיבה מתאימה, לכאלה שיודעים בינתיים רק חומש עם רש"י."

עזריאל הקטן, שעל גבו ועל נפשו צלקות ושריטות ובלבו פצעי ענק, שאף אוויר לריאותיו ואמר "כבוד הרב, ליבי אומר לי שכאן מקומי, איתך ועם תלמידך. אם אספר לך רק פיסה קטנה ממסכת חיי בחמש השנים האחרונות, לא תוכל לומר לי 'לא'. כאן מקומי. מכאן בבקשה ממך, מכאן אני רוצה לצמוח ולגדול ולפרוח עם החומש ועם רש"י ועד לפסגות הכי גדולות, אנא."

ראש הישיבה הביט לתוך עומק עיניו של עזריאל, וגילה שם פנינים של טוב לב ורצון עז. הוא לא היה מסוגל לדחות את עזריאל. "בסדר" אמר "אבל אני מטיל על כתפך הקטנות אך החזקות את המשימה למצוא לעצמך חברותא שתוכל לקדם אותך בלימוד התורה, והאמן לי שזה לא פשוט."

אחרי ברכת המזון התעשת עזריאל והשיב לרב שפיגל בזו הלשון "אמצא חברותא כבוד הרב, אולי אפילו יותר מאחת."

הרב שפיגל הוביל את הנער לחדר קטן ובו שתי מיטות. "זה חדרך, בקומה השניה בית המדרש, מחר בבוקר אמתין לך שם. לילה טוב."

למחרת בבוקר נכנס הנער עזריאל מנסבך לבית המדרש, כשבידו שתי חתיכות קרטון קטנות ועליהם כתוב בדיו שחור "אני עזריאל מנסבך יודע בינתיים חומש עם רש"י, מבקש מתנדב שיהיה לי חברותא."

הוא הצמיד קרטון אחד על דלת הכניסה לבית המדרש, ואת חתיכת הקרטון השניה על הקיר הדרומי. אחר כך התיישב בפינת בית המדרש, פתח חומש "ויקרא" והחל לקרוא בו. מהר מאוד התברר לו שהקריאה קשה עליו, וגם רש"י לא כל כך מובן לו. הוא הביזק מבט לעבר שלט הקרטון ועיניו מלאו דמע: "ריבוננו של עולם, אני מקווה שאני לא מטעה פה אף אחד. הם גאונים בגמרא ואני בקושי קורא, חמש שנות המלחמה רוקנו אותי."

הוא השפיל את ראשו על שולחן העץ, והתייחד חרישית עם יגונו הפרטני, עם אבלו על הוריו ואחיו, עם עצבונו הצורב על חלל ידיעותיו בתורה.

שערי דמעות, כידוע, לא ננעלו. שלושה ימים היו תלויות המודעות של עזריאל, אך איש לא הגיב או לפחות התעניין. הוא לא רצה להסריד את ראש הישיבה. לפתע אזור אומץ, והחלטה חדשה בצבעה ממעינות חיותו. "אעבור מתלמיד לתלמיד ואבקש שילמדו איתי. אין ספק שמישהו יתנדב."

הוא ניגב את עיניו, יישר את כתפיו הרוות, ייצב את ראשו והחל סובב לו בין עשרות התלמידים. "שלום עליכם, שמי עזריאל מנסבך, אני תלמיד חדש

זמן קצר לאחר ששקעו ענני האפר על אדמת אירופה המדממת, חודשים מועטים לאחר שחלק מן הצוררים, תעשייני מכונת ההשמדה הנאצית, נלכדו בידי חיילי בנות הברית, ויומיים אחרי חג השבועות, הצליח הנער עזריאל מנסבך - אוד מוצל מאש - לעלות על מעבורת קטנה בצרפת, כשפניה לבריטניה.

הניצול בן ה-14, היה כה שדוף, עד שצלעותיו ניכרו היטב כסכינים חדות מבעד לחולצתו האפורה והבלויה. הוא הותיר הרחק מאחור, במחנות ההשמדה של פולין, הורים, אחים, אחיות ודודים ללא זכר, ללא שארית. הוא לא היחיד. מאות אלפי ניצולים כמוהו נדדו בשדות הקטל באירופה תמהים ונבוכים, שברי כלים, שברי נשמות, מחפשים משען ומשענת, קורט נחמה לאובדן הבלתי נתפס שיצא מנדן חרבה של אומת גרמניה העמלקית אשר נבחרה להיות שבט מוסרו של הקב"ה מלך מלכי המלכים.

עזריאל התיישב על סיפון המעבורת רעב ועייף, אך עם עיניים דולקות כמו מדורות האש של התקווה הגדולה שיש לכל יהודי באשר הוא, העומד בפני ניסיון של אמונה ויכול לו.

עזריאל החליט לעבור לבריטניה לא מתוך שיקול דעת, כי לאיזה שיקול דעת ניתן לצפות מילד שנוף ילדותו בחמש השנים האחרונות היה מורכב ממוות, רעב, מכות וסחיבת גופות מתאי הגזים למשרפות.

לבו נשאו אל האי הבריטי האפור, הגשום, הבלתי מחייך כי ידיה הרחמניות של ההשגחה העליונה, ניווטו אותו מתוך חשבון עלום, שלעולם לא נדע ולא נבין. אך דרכו רגליו נגמל הבריטי, ביקש שישמנו לו את הכיוון לעיר הבירה לונדון. למה לונדון? למה לא מנצ'סטר או ליברפול, או אולי בלפסט האירית? לא נדע לעולם. עזריאל הצעיר הגיע ללונדון עוד יותר עייף ועוד יותר רעב, אך לא פשט ידו לבקש נדבות.

"אני בן של מלך, נסיכו של מלך העולם, עברתי ניסיונות עצומים של השפלות נוראיות, וכפי שהצילנו מהתופת בוודאי יביאני לחוף מבטחים עם מיטה נעימה וארוחה חמה."

דוד המלך העיד על רגליו כי הן נושאות אותו אל בית המדרש למרות שהתכוון להגיע לארמונו לעסוק בענייני המלוכה. נו, ולכן נושאות אותו רגליו של היתום עזריאל? אל דלת עץ גדולה ומעליה שלט פח לבן אך מחליד: "ישיבת תורת משה".

הוא דופק באצבע רזה על הדלת פעם, פעמיים ושלוש. איש עדיבן בעל הדרת פנים ועיניים מלטפות פותח את הדלת, ומאיר פניו אל היתום.

"כן ילדי". "באתי ללמוד תורה, כאן בישיבה. האם תקבלו אותי?" ראש הישיבה, הרב שמואל שפיגל, חייך אליו בפנים מאירות "למה לא? רק ספר לי בבקשה מה כבר הספקת ללמוד, מה אתה יודע?"

בגאווה בלתי מוסתרת סיפר עזריאל היתום "אני יודע חומש עם רש"י."

ראש הישיבה הכניסו פנימה והגיש לפניו פת לחם, אומצת בשוה ירקות וכוס מים גדולה. עזריאל נטל ידיו, ברך והחל לאכול. הוא ידע שיהודי לא טורף,

הלכות הדלקת נרות שבת

שאלה: מהי מעלת הדלקת נרות של שבת?

תשובה: מעלתה של הדלקת נרות שבת רבה מאד, וכמו שמובא בגמרא (שבת כג:) שרב הונא אמר, כל הרגיל בנר יהיה לו בנים תלמידי חכמים. ופירש מרן רבינו יוסף קארו בשלחן ערוך (ס' רסג ס"א), שיהא זהיר לעשות נר יפה. ושמן זית מצוה מן המובחה. (שו"ע ס' רסד ס"ו)

וגם היא סגולה לגאולה וכמו שאמרו חז"ל, אמר הקדוש ברוך הוא, אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של ציון שנאמר (צפניה א, יב), והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות.

ועוד אמרו חז"ל שעל ידי הדלקת נרות זוכים לאריכות ימים וכמו שכתוב בזוהר הקדוש (בראשית מה:), ואשה צריכה בשמחת הלב וברצון להדליק נר שבת, שהרי כבוד גדול הוא לה, וזכות רבה לעצמה, לזכות לבנים קדושים שיהיו אור של העולם, בתורה וביראת ה', וירבו שלום בארץ, ומביאה לבעלה חיים ארוכים, ובשביל כך צריכה להזהר בה.

ולכן ראוי לאשה להתפלל בעת הדלקת הנרות, שבזכות המצוה הזאת יזכו לאריכות ימים עם בעליה, ושיוכו לבנים הגונים תלמידי חכמים יראי ה' וחושבי שמו, ושנוחה לגאולה ברחמים במהרה בימינו אמן. לפי שתפלתו של אדם נשמעת ביותר בעת שהוא עושה מצוה. (חזון עובדיה שבת א' עמ' קעז)

שאלה: מהו הזמן המוקדם שאפשר להדליק נרות שבת בלי לקבל את השבת בזמן ההדלקה?

ההלכה אומרת, שאדם לא יקדים למהר להדליק נר שבת בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת, וגם לא יאחה. ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד, רשאי, כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה, ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה (שהוא שעה ורבע קודם הלילה בשעות זמניות) (שלחן ערוך ס' רסג ס"ד). וכתבו האחרונים שאם מדליקה בתוך חצי שעה קודם שקיעת החמה, ניכר הדבר בכל המקומות שהדלקת הנרות היא לכבוד שבת, משום שכל חצי שעה נחשב סמוך.

ולבנות אשכנז שנהגו שהאשה שמדליקה את הנר מקבלת את השבת בהדלקתה, במקום צורך שאז רשאית לעשות תנאי שאינה מקבלת את השבת בהדלקתה, יכולה לעשות תנאי זה מחצי שעה סמוך לשקיעה.

להלכה, הזמן המוקדם ביותר שאפשר להדליק נרות שבת מבלי לקבל את השבת הוא חצי שעה סמוך לשקיעה, ובמקום הצורך אף בנות אשכנז יכולות שלא לקבל את השבת בהדלקתן בזמן זה, ומכל מקום צריכות לעשות תנאי שלא לקבל את השבת בהדלקתן. (ילקוט יוסף שבת כרך א חלק ב ס' רסג ס"ז)

שאלה: אשה שנזכרה שהיא רוצה להדליק נרות לכבוד הצדיקים לאחר שכבר הדליקה נרות שבת, האם רשאית להדליק את הנרות לכבוד הצדיקים?

נחלקו הראשונים במה תלויה קבלת שבת, שיש אומרים שחכמים תקנו שהדלקת הנר תהא המלאכה האחרונה שעושים בערב שבת, ולכן מי שמדליק בערב שבת כבר גומר בדעתו שלא יעשה מלאכה לאחר מכן, ונמצא שמקבל שבת לאחר הדלקתו, וגם לא יועיל שיעשה תנאי שאינו מקבל שבת בהדלקתו. ויש אומרים שמ"מ אם עושה תנאי אפילו במחשבה, רשאי לעשות מלאכה גם לאחר הדלקת הנרות.

ויש חולקים ואומרים, שחכמים לא תקנו שהדלקת הנר תהא המלאכה האחרונה, ומה שמדליק את הנר, אינו אלא משום שלא יהיה טרוד סמוך לשקיעה, ולכן אין קבלת שבת תלויה בהדלקת הנר.

ומרן השלחן ערוך (ס' רסג ס"ה) פסק, שאין קבלת שבת תלויה בהדלקת הנר והרמ"א כתב, שהמנהג אצל האשכנזים שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה, אם לא שתתנה תחילה. וכתבו פוסקי אשכנז, שהוא דוקא במקום צורך.

וכתבו האחרונים ששאר בני הבית מותרין במלאכה עד זמן קבלת שבת, ואפילו אם הדליקה בפלג המנחה שאז חייבת לקבל שבת בהדלקתה, אין בני הבית נגזרים אחריה, בין לספרדים בין לאשכנזים. (ילקוט' שבת כ"א ח"ב ס' רסג ס"ז. ועוד) ולפי האמור, לכתחילה יש להדליק נרות לכבוד הצדיקים ולאחר מכן נרות שבת, בשביל שלא להיכנס למחלוקת הראשונים בזה, אולם אשה ששכחה וכבר הדליקה נרות שבת, אם היא מבנות ספרד, רשאית להדליק נרות לכבוד הצדיקים, ואם היא מבנות אשכנז, אינה רשאית להדליק נרות לכבוד הצדיקים אלא שתאמר לאחד מבני הבית.

חינוך ילדים הרב אהרן פרידמן

עמותת המנוצלים

אותם כללים הנהוגים ביחסי הורים וילדים, אינם מאבדים את תקפותם כשאנו מדברים על חיי היומיום בחברה, כשם שאותם כללים הנהוגים בחיי היומיום בחברה, הם הקובעים גם ביחסי הורים וילדים. ההורה החלש שנותן לילד לנצל אותו, הוא, בדרך כלל, אותו אדם הנלחץ מכל נצלן ונגרר אחרי דרישותיו – אף אחר אלו הננועות בחוסר הגיון בולט. אותה מידת נחישות הנדרשת לאדם ביחסיו עם נצלנים סביבתיים, במקום עבודה או בבית המשותף, נדרשת מאתנו, להבדיל, גם בבית, בבואנו להטיל משמעת. מי שנכשל באחת משתי החזיתות הללו, לא ינחל הצלחה גם בשניה, ותמיד יהיה מנוצל.

כל אחד מאתנו, נקלע פה ושם למצב בו הוא מרגיש שיש מי שמבקש לנצל אותו. מה לעשות, בין הטיפוסים הממלאים חללו של עולם, ישנם כאלו שלא מתחשבים בצרכיו של השני ובמגבלותיו. אלו הרגילו עצמם, לדרוש מזולתם את כל אשר יחפצו ולנצל את קרבנותיהם בלא כל התחשבות.

אם תוקם ביום מן הימים "עמותת המנוצלים", נגלה דבר מעניין: המכנה המשותף לכולם הוא לא רק הכאב אלא גם התסכול והכעס, המופנה לאותם אנשים רעים המנוצלים אותם ואינם מוכנים להתחשב בהם. בשיחות רבות שקיימתי עם אנשים שחשו מנוצלים, השמיעו אלו באזני חוזר והשמע, את שלל הטענות שהם אוצרים בקרבם כלפי הנצלנים, על כי אינם יודעים כיצד לנהוג בחברת בני אדם ואינם נותנים דעתם כי גם לשני יש זכות לחיות בדרכו ויש לו דעה משלו.

ברם, מי שיקום ויבדוק אחת לאחת את כל מקרי הניצול שהוא מכיר בסביבתו, יגלה להפתעתו, כי בכל הפעמים משחק המנוצל לידי הנצלן ונותן לו את כל הלגיטימציה להמשיך לנהוג בחוסר התחשבות כאוות נפשו. והאמינו לי, שלא כתבתי את הדברים, מבלי שנוכחתי בהם בעצמי באינספור מצבים ומקרים שהכרתי מקרוב.

יש לזכור, שגם הנצלן הגדול ביותר אינו בעל כח בלתי מוגבל. לכל ביותר, הוא יכול להשליט על אחרים את מידת הכח והלחץ שהם מעניקים לו כמו ידיהם. הנצלן אינו גנב הנוטל דבר בלא רשות הזולת, אלא יצור כוחני המנצל את חולשות הזולת ואת העובדה של מעזים לסרב לו. מעבר למה שאיש מתיר לו ומאפשר לו במסגרת ההיענות הנגררת, הוא אינו יכול לאלץ אף אחד לעשות דבר. ברגע שמפסיקים לאפשר לו, מגלים כי הוא לא מחזיק בידו שום כלי מסתורי באמצעותו הוא מאלץ אנשים לעשות כרצונו. הוא חלש יותר מנמר של נייה.

ברצונכם להיווכח באמיתות הדברים? בבקשה: אם הנך בעל רכב, ופונה אליך שכן או קרוב משפחה שכבר ניצל אותך לא אחת, ומבקש ממך טובה להסיעו לאיזה מקום, בזמן שאינך מעוניין לעשות זאת ועל פי דעתך והבנתך אינך מחויב להיענות לו – מי קבע שאינך יכול לסרב?! אדרבה, נסה לסרב ותהפוך אתה להיות זה שבוחן את גבולות חובר ההתחשבות שלו. אם ינסה להפעיל עליך לחצים רגשיים, וישמיע טענות וטרוניות בסגנון "איך את יכול לסרב לי...", "ממך לא ציפיתי לך", או "כבר אי אפשר לבקש איזו טובה!?" ושאר ניבים השגורים על לשונם של הנצלנים המיומנים, הבהר לו את מקומו ואת העובדה שאי התאמת הציפיות שלו, היא בעיה שלו בלבד!

יתכן, שבשלב ראשון יגברו הלחצים הרגשיים ויתקרבו לגדר סחיטה ממש, כשהוא יעשה כל מה שביכולתו כדי לגרום לך להרגיש לא נעים. אך אלו יאבדו ערכם ויפסקו תוך זמן קצר, אחר שיגלה שהפכת להיות אדם היודע לעמוד על שלו.

רגע חושבים

הרב אליהו רוסתמי

דרגות במידת הבטחון

תאונות, והבטחת הכנסה וכד', הוא סומך על הגורמים הללו.

ואם נוצרים בעיות שגם הגורמים הללו לא יכולים לעזור לו, הוא מתחיל לחפש את ה'. וכמו שאומר הנביא "ובעת רעתם יאמרו קומה והושיענו", אומר הקב"ה אתם סומכים על המטוסים ועל הכור האטומי וכיפת ברזל, ועל עצים ואבנים, "האומר לעץ אבי אתה", הקב"ה מדבר אתך ואתה מסובב לו את הראש, "בא לתפילה בא לשיעורים", ואתה אומר "עזוב אותי אין לי זמן בשבילך". ובעת רעתם, אם באה צרה או מחלה, אומרים "קומה והושיענו", רבנו של עולם תעזור לי, אבל רק רגע, איפה היית עד היום? כך דרכם של רשעים בזמן שטוב להם בוועטים, ובזמן צרה באים להתפלל, וזו כבר דרגה יותר טובה, שמאמין שיש ה' רק שיש לו צרות.

דרגה נוספת שהוא כבר לא מוכן לעבוד בעבודות קשות ומפרכות. אני רוצה שישאר לי כח ללמוד תורה, ומה עם הפרנסה, הוא מבין שה' זן ומפרנס, אדם כזה יודע שלא בא לעולם רק בשביל לעבוד את האדמה, אלא לעבוד את ה'.

דרגה נוספת שגם בעבודות הקלות, הוא רוצה שיהיו לפי רוח התורה. אם עובדות שם נשים, הוא עוזב את העבודה וסומך על ה', שיזמן לו פרנסתו בהיתר ולא באיסור. וכמו כן אם יש משמרות בשבת, הוא אומר אני לא עובד בשבת גם אם זה פיקוח נפש, שיעשו את זה הגוים, למה שאני אחלל שבת? ומה עם הפרנסה, ה' ידאג לי.

דרגה גבוהה נוספת שהוא מקבל את כל גזרות ה' עליו בשמחה, ושמוח במיתה ובחיים, וכמו שנולד לו ילד הוא שמח, כך אם ה' לקח אותו הוא שמח בדיוק אותו דבר, זה אמונה ובטחון בקב"ה שיודע מה שעושה.

הרב אליהו רוסתמי מרצה באתרנו
להרצאות נוספות בקרו באתר 'שיבת אור דוד'

רבינו בחיי מביא עשר דרגות במדת הבטחון: הדרגה הנמוכה ביותר היא של היונק, שאמא שלו נותנת לו לאכול מדדיה והוא שמח וטוב לב, והוא אפילו לא מכיר אותה, שתינוק עד 60 יום לא מכיר את אמא שלו, יש לו שכל של בן יום! כך יש אנשים שיש להם שכל של תינוק, הם רואים ברז וחושבים שהוא מביא את המים, הם לא רואים מה יש מאחורי הברז, יש צינורות ומשאבות מים ורשתות ומקורות.

כך יש אנשים שיש להם תפקיד בעבודה והם משועבדים לתפקיד, ולא איכפת להם מהאשה והילדים, לא רואים מה יש מאחורי התפקיד, אלא התפקיד מביא להם כבוד מעמד כסף, וזה כל עולמם ומשועבדים לזה. וזה דרגה של תינוק. שמסתכל רק על היניקה ואפי' את אמו אינו מכיר! וכשגדל קצת הוא שם בטחונו על אמו ולא רק על היניקה, כי אמא דואגת שלא יפול, מחליפה לו, רוחצת אותו, וגם אם אין לה חלב היא תביא לי ביצים חלב וגבינה, השכל שלו התחזק והוא סומך על אמא.

כך צריך להבין שלא העסק והתפקיד נותנים את הפרנסה, אלא רק הקב"ה, יש משהו מאחורי העסק, יש גם אשה וילדים, יש גם תורה ומצוות, צדקה וחסד ועוד.

כשמתבגר קצת ומגיע לכתה א', הוא רואה שהאמא טפלה לאבא, אבא מביא משכורת ואמא קונה בכסף במכולת ומביאה לו אוכל, אז הוא מבין שאם צריך משהו הוא פונה לאביו.

רוב העולם תקועים במדרגת התינוק, ושקועים בענין הפרנסה וזהו! כשהילד גדל עוד קצת ויוצא לעבוד הוא כבר לא צריך את אביו, הוא סומך על עצמו ועשר אצבעותיו.

הדרגה הבאה אם הוא חולה או שאינו מסוגל לעבוד, הוא סומך על נדיבים ותורמים שיעזרו לו, יש בטוח לאומי ורופאים, יש ביטוח משלים, ובטוח

"בן אדם מה לך נרדם..."

בכל חצות לילה בחודש אלול
מתקיימת אמירת סליחות ברוב עם

בהשתתפות ראש הישיבה

הרב דניאל זר

בישיבת אור דוד

רחוב המכבים 108, בני ברק

(ליד קניון אילון)

לפרטים ניתן לפנות למשרדי הישיבה

בטלפון: 03-570-12-12 או באתרנו